

Коли Ивањска
ШОЛЕ

Царичин
Амфитеатар



Едисија **ЗАВЕТИНЕ** расписала је, почетком 2007. године књижевни конкурс за **12 нових рукописа књига**, поводом двадесетогодишњице постојања **ЗАВЕТИНА**. На конкурс је стигло на десетине рукописа, а одабрани за објављивање су :

Миодраг Мркић
ВРАПЧИЈА КУПУСАРА

(есеј о сусрету писца и ђавола) (1932; Београд)

Коли Ивањска - Шоле
АМФИТЕАТАР

(прозе) (1953; Београд)

Владимир Јагличић
ПАЦОВ

(књига прозе) (1961; Крагујевац)

Милан Миливојевић
СЛУЖБА ВИЛАМА НАГОРКИЊАМА

(приче) (1964; аутор живи у Салашу Ноћајском).

Лаура Барна
ДИЈАЛОГ С КАМЕНОМ

(археолошке приче) (1964; Београд)

Уредник
Мирослав Лукић

Адреса редакције и администрације
11000 Београд
Сердар Јанка Вукотића 1/13

Коли Ивањска
ШОЛЕ

Царичин
Амфитеатар

Прибирање претека

Биографија

Коли Ивањска ШОЛЕ рођена је 53 године у Ивању (изнад Царичиног града: Радан планина). Основну школу завршила је у Орану, средњу у Лесковцу. Дипломирала је на Вишој медицинској школи у Београду, где и ради.

До данашњега дана објављивала је повремено у часописима. Поједини делови овог рукописа објављивани су у часописима београдских ЗАВЕТИНА.

НА КРАЈУ ЈЕДНОГ ПОЧЕТКА

Овакве приче и књиге - немају краја. Све ово је само увод у нешто друго, једва изрециво и бесконачно, вечно. *Све сам ово нашла у забораву; ово није књижа у уобичајеном смислу речи : у оном смислу како их схваћају они који их обично пишу.* Дирнула сам у посебан облик памћења; *ову би књижу дивно подупрле ризнице албума уметничких фотографија моје сестрице.* Нисам је писала и написала да бих се изборила за некакву своју књижевну улогу; одвратна ми је свака сујета, па и књижевна. Морала сам понешто од свега овога да напишем, болујући од нечега, што се може излечити само лепотом, природном или уметничком и непролазном. Захвална сам, понајвише, њеном првом читаоцу, који је инсистирао да не буде споменут, као и мом млађем брату, који ме је подстицао да је пишем. Који је покушавао и да понешто од написаног поправи, дотера. Не треба да објашњавам евентуалном читаоцу: шта сам и зашто написала: све је пред њим, сада, као на длану.

*Између Ивања и Београда,
током лета и јесени 2000. године.*

(Допиљано током 2007. године)



Призор из Царичиног града

ЦАРИЧИН АМФИТЕАТАР

На насловној страници *РАЈСКЕ СВЕЋЕ*, једне од најопсежнијих и вероватно најзбудљивијих књига српске поезије XX века (садржи *Ојус М. Л. 1968 - 1998*; преко 19 000 стихова!), објављена је у боји једна предивна уметничка фотографија пауна, коју је снимила моја неуморна старија сестра у Лисабону, у Тврђави Св. Ђорђа, у четвртак, 14. марта 1997, негде око пола девет пре подне. Паунови знају тајну (дуго)вечности; али сујеверни и пророчи верују да није згодно на насловној страници једне важне књиге објавити слику пауна. Можда су и чувени српски књижевни критичари и тумачи поезије, начули за ову бојазан и можда су инфицирани овим сујеверјем, па зато не спомињу споменуту књигу, једину коју је крајем XX века требало често призивати, читати, дивити јој се?

Све чешће ме обузима језа и ужас кад помислим на околност да је све оно што је расно и можда најбоље у Срба, у њиховој култури и књижевности, далеко од очију јавности, на маргинама, или брижљиво склоњено и смештено, као оклопи и кости корњача, у некаквим дворцима, који ће можда бити отворени у будућности ...

Болујући, последњих година, нисам читала много ни филозофе ни песнике. Дружила сам се са једним песником. Не могу рећи и да сам га волела. Не бих чак могла тврдити ни да сам га довољно поштовала. Поседовао је нешто што ни једно друго биће на свету није поседовало. Лековиту, драгоцену и неизмерну енергију вере и наде, која, можда, може победити и саму смрт. Он се, не сумњам, није бојао смрти, знајући да је она нешто што животу даје смисао, што долази на крају, као што воћке сазревају...

Наша кућа - кућа у којој сам рођена у Ивању, изгоре почетком 2000. године. Изгорело је и све оно што је било у њој, а писати о томе, тешко је: јер би требало обухватити нешто огромно. Сазидали смо у најгорем времену на темељима старе нову и лепшу. И у време, када је дигнут кров, често сам из Београда путовала у Ивање. Путовао је са мном више пута и М. Л., и то су били његови први боравци, прва виђења јужне Србије. Јер овај се човек игром судбине некако увек налазио тамо где се градило нешто ново...Повела сам га једног лепог летњег дана на ивањско гробље да припалим свеће мојим покојнима, и Л. је чим смо прошли кроз гробљанску капију ушао у малу црквицу без врата и из храма се зачуо његов узвик изне-

нађења. Изнео је у рукама живу корњачу из црквице, величине као мртав оклоп оне који је чувао у својој београдској библиотеци. Био је импресиониран сусретом са живом шумском корњачом, са симболом вечности, на малом сеоском гробљу изнад наше куће. Вратио је поново корњачу у црквицу, пажљиво, и тад сам га упитала : Откуд онај мртви оклоп корњаче у његовој библиотеци у Београду? "Не знам. Затекао сам га у том стану, у кршу поткровљу, када сам се уселио, крајем деведесетих. Чекао ме је као вечност сама. Нисам га бацио..."

Можда то звучи патетично, иако је речено несумњиво искрено, вероватно је и истина: Л. је као песник сличан мудрацу Чуанг Цеу, он би пустио као неко благо корњачу да буде жива и вуче свој реп по блату, као што је и учинио. Вратио је корњачу поново у црквицу, унео је нежно унутра и она је одмилела према месту где је олтар...

Кад смо се враћали према кући мога оца, видео је једну падину одмах испод пута (у близини гробља), некадашње опустело двориште наших првих комшија (преко пута Ивањске реке, и наше воденице поточаре, која се још увек држи, иако одавно не меље) :

- Овде бисмо могли да започнемо изградњу **Музеја живе традиције...**

Показао је на падину. Гледао је час у даљину, час у зелену траву падине : *Овде је рођена вечност*, и он ју је овде сусрео. Као и у његовом далеком завичају на северу Србије...

Песник би да оснује и сазида музеј живе традиције, музеј под ведрим небом; а ја - да обновим запустелу црквицу на нашем сеоском гробљу, ону црквицу у којој смо оставили живу корњачу да је чува док је не обиђемо неки други пут. Показала сам му током лета, кад цветају липе и купина, и некадашње *манастиришће Голубовац* (заједно са мојим млађим братом и *доктором Љубићем*, који никада није престао да воли свој завичај) и узгред **Надваду**: ливаде, омигњени предео мога детињства, краљевство моје. Песник је пошао кроз расцветану природу Радана кроз траву до појаса током смарагдних вода моје Ивањске реке, не обазирјући се на нас. - *Куда идеш, ђесниче?* - "Богу". Окренуо се и погледао ме; хтела сам да га упитам : "Где га налазиш?" али нисам, није било потребно, јер ми смо се у последње време разумели погледима.

Овај човек налази Бога тамо где се одваја од свих створења. Можда је изазвао чуђење у мом брату и доктору, који га ипак не познају довољно; можда су мислили да је чудак и питали се: *Ко је, у сивари, М. Л.?* Ја сам веровала да је он краљ, и знала сам да је његово краљевство у његовом срцу...Поново покушавам да замислим Надваду, бујне ливаде и песника који нестаје кроз набујалу траву према расцветаним звончићима хмеља, или су то биле лијане павити, не видим га више, онога који је вероватно видео мојим детињим очима

Царичин Амфитеатар

споменути предео. Анђели се не виде и Бог се не види, и песник се не види, јер истински песници су велики према оном што је најневидљивије у њима. Сад мислим да је то лето 2000. године било даровано, дакле, нимало случајно; онајближе чуду; волим да оживљавам ту слику Надваде, смарагдних вода Ивањске реке, Деливода; то је мени најбољи лек, од кога могу, верујем оздравити; којим могу победити болест, сваку болест, па и болест срца; јер те слике и сећање, тај пут којим нестаје песник кроз набујалу непокошену траву, то је пут Бога самог, који се појавио једног сунчаног јунског поподнева, не да се нашали, него да нас заувек поведе према истинском краљевству. Песник има своје краљевство и краљ има своје краљевство, и ја имам своје краљевство; оно почиње Надвадом.

Где је песниково краљевство, Л. - ево и твоје, брате? Л. сам, касније, током јесени, то и упитала, увелико већ пишући све ово, ове приче само за себе, и он је одговорио кратко: "У мојој души!"

Нисам разумела сасвим. Песник, који је читав један свет, а зар није такав Л.?, ушао је у дубока размишљања и јединство са Богом; јер прави песник никада не би могао бити задовољан нечим што је мање од Бога. Л. као човека судбина и живот јесу шибали као ни једног другог српског песника XX века, али ја нисам видела срећније и лепше лице него његово током лета 2000.- те године подно Радана, усред Надваде, можда и зато, нагађам, што је он нашао Бога и што је већ задовољан и срећан у њему, што је, верујем, вредније од сваког краљевства, све док песник траје у времену.

Овај песник ме је научио као човек како да постанем краљица. Чега? Пре свега - мог тела : што год је мој дух пожелео од Бога, моје је тело било много страсније и спремније да то узме него мој дух...

Свака болест, па и најопакија и најбезнаднија може бити излечена, има лека, ако човек прихвати побожну активност и ако је усавршава у себи, јер ништа не би требало да буде препрека духовности...

Мој живот се, верујем, преломио; описала сам понешто од онога, овде, што је било пре тога прелома, лета 2000. - те године; када сам почела све ово да пишем, кад сам сусрела свете корњаче и ону живу у запуштеној ивањској црквици, када сам својим очима видела Вечност, све се некако изменило: постала сам краљица, краљица свога тела, и мој дух је од тада почео да узима, стрпљиво и нежно од Бога, оно што је годинама пре тога узимало моје тело много страсније и спремније...

Нећу постати песник. Кад затворим врата свих мојих пет чула, искрено жудећи најлепшу слику мога краљевства, пред очима ми затитрају неизрециве ствари и слике, провидне и смарагдне воде шумске речице, бујне ливаде Надваде, налазим у мојој души прекрасну Надваду и Деливоде исто тако јасно и радосно, као што знам да је

Бог у вечности а она жива корњача у запуштеној капелици на ивањском гробљу, и више се не бојим толико умирања, смрти.

Питала сам јесенас горунове, око наше славе Светог Аранђела, усред ивањског гробља, откуд они ту? Шумели су, и нису ми одговорили. Питала сам и ону живу корњачу у опустелој капелици, одакле она ту, одакле је дошла? Гледала ме је некако не бојажљиво, можда чак доброћудно; чинило ми се да њене поглед каже : Долазим од Бога...

*

Песника М. Л. упознала сам пре извесног броја година; у његовом поткровљу, тј. у његовој библиотеци на Лабудовом брду, видела сам *оклоп и кости једне мртве корњаче*, које је попала последња прашина. Био је међу књигама тај оклоп мртве корњаче, који је ту смештен и брижљиво се чува, као по наређењу каквог источњачког принца, у овом случају принца песника. Хтела сам не једном да упитам : Колико је дуго тај оклоп корњаче ту? Шест стотина година, или хиљаду година? Можда чак и две хиљаде година? Али се нисам усуђивала.

Написала сам кратку причу у своје време: **Свете корњаче и корњаче из Престонице корњача. Паунови. И Царичин Амфитеатар...**

Од те приче остао је само овај фрагмент:

Док је пецао у реци Гу, кажу, Чуанг Цеа ослочише два чиновника које беше послао принц од Чуа, који овако почеше: "Наш владар жели да подели бреме државе са тобом".

Филозоф, међутим, настављајући да држи свој штап за пецање, не обраћајући пажњу на њих, ускоро, рече: "Слушао сам о светој корњачи у Чуу, која је, иако мртва већ две хиљаде година, по наређењу принца брижљиво смештена у кутију у његовом дворцу. Шта би, дакле, корњача више волела - да буде мртва, да само оклоп и кости остану иза ње, да као неко благо лежи или да буде жива и вуче свој реп по блату?"

"Сигурно", узвикнуше чиновници, "радије би да је жива и да вуче свој реп по блату."

"Идите онда", оштро одговори Чуанг Це, "ја ћу такође свој реп по блату да вучем."

Постоји *Престоница корњача*, о којој бих вредело да напишем понешто. Са највише коте те престонице пуца непоновљив широк видик у ...Остали су ми само наслови од сећања и прича, које све, никада нећу стићи да запишем...

Свако има свој "центар света". Јустинијан и Салвадор Дали, Јунг и Фокнер, Маркес, Лорка ..

Као светионик, или кула на обали мора, мој "центар света" има јединствен положај.

То место је надамак Царичиног Града, на падинама Радана. Има диван положај, већ од самог прилаза. У њега се улази асвалтним путем кроз појас њива, и воћњака. Куће са баштама, утрине, па ливаде до подножја Радана - појас храстове и букове шуме, и онда борове, не би,

Царичин Амфитеатар

верујем верније описао ни Толстој, ни Пастернак, да су их којим случајем путеви судбине икад овамо навели. Мој "центар света" сачуван је за будућа времена захваљујући фотоапарату моје старије сестре Мирјане. Она је, откако се као млада девојка, отиснула у свет (Беч) имала две велике страсти : уметничку фотографију и учење страних језика. Научила их је неколико. И успела је да пропутује читав свет, да обиђе све континенте.

Никада се није раздвајала од фотапарата. Насликала је на хиљаде незаборавних слика. Њени албуми слика, када би се сакупили на једном месту, испунили би читаву једну собу од пода до таванице. Она је неуморно, из године у годину, долазећи у мој и њен "центар света" фотографисала све : пејсаже, оградe, куће, дрвеће, птице и стоку, облаке и изласке и заласке сунца, гробље и оронуту цркву, земљаке, сунцокрете, крајпуташе...Моја старија сестра је насликала све појединости нашег "центра света" нагоном песника и анђела, и тако сачувала од заборава непроцењиво благо.

Познато је да је поезија језик онолико колико је пејзаж темпера. Уметничка фотографија и филм могу много више него поезија. Писала сам стихове као млада девојка, али ни један нисам посветила мом центру света, јер би сваки био фалсификат: уметничке фотографије су далеко надмоћније и уверљивије. Уметничке фотографије у боји омогућују споразумевање између људи великим делом без језика, без говора, без писања. Права књига о "центру мога света" није ово што пишем : права књига о њему био би албум пробраних слика моје старије сестре. "Говор" читавих серија слика снимљених у последњих тридесетак година у атару мога центра света, с легендама, не джум од врагчијег кљуна, које би написао позван познавалац уметничке фотографије и човек упућен у тајне овог простора, превазишли би форму једне фото - монографије, дотакли би повест, која је некада била права књижевност, истинску поезију, која је у данашње време срозана, или затрпана као шумски кладенци...

ТУЂА ПРИЧА. МОЈА ПРИЧА

Кад једна "кћер" дође у манастир да тражи Мајстер Екхарта, вратар је уиша: "Кога да најавим?"

"Не знам", она рече.

"Како не знаш?"

"Зашто ишло ја нисам ниши девојка, ниши жена, ни муж, ни сурру-
га, ниши удовица, ниши девица, ни дошодар, ни служавка, ни
слуга".

Вратар оге Мајстер Екхарта и рече: "Изађише да видише
најчудније створење о коме све икада чули. Добусише ми да и ја
пођем са вама, а ви проишрише главу и ишјајше: "Ко ме тражи?"

Мајстер Екхарта учини тако а она му гаде исти одговор као и
вратару. Тада он рече: " Драго моје дете, што ишло кажеш је
исправно и разумно али објасни ми иша мислиш."

Она рече: " Да сам девојка, још увек бих била у мојој првој беза-
злености; да сам жена, увек бих у мојој души вечну реч рађала; да
сам муж, објавио бих неколебљиви отпор свем злу; да сам сурру-
га, била бих верна свом градом, за кога сам се удала; да сам удови-
ца, увек бих чезнула за оним кога сам волепа; да сам девица, била
бих смерно побожна; да сам служавка, понизно бих сматрала себе
нижом од Бога и сваког другог створења; а да сам слуга, предано
бих радио, увек служећи свога Господа свим својим срцем. Али
ишло од свега овога нисам нишла, само сам ишло међу нечим,
ја одох".

Тада Мајстер Екхарта оге својим ученицима и рече им : " Чини
ми се да сам мало пре слушао најчистију особу коју сам икада уиоз-
нао"...

Ту причу или легенду прочитах у једној књижици сасвим
случајно, пре неколико година; када је моја болест узела
маха. Шта је било са том "најчистијом особом коју је икада
уписао" Мајстер Екхарта? Није остала у манастиру;
отишла је даље; куда? У Алпима сам се одлично осећала,
можда исто тако лепо и лепше као и у мом родном селу
Ивању? Да, да. Могуће је да је моја душа рођена у
Алпима? Поново бих желела да боравим у њима. Да
будем ближе Мајстеру Екхарта и оној кћери - коју је он
икада упознао, јер она, верујем још увек лута снежним
планинама, дивно привићење, ништа међу нечим. Моја
болест, верујем, ипак има лек : *излечиће ме, не лекови,
него сусрећ са најчистијом особом коју је свети икада
уписао...*

ПРВА ЉУБАВ

За мене је, већ са седам година, ствар љубави била дефинисана као дефинитивна трагедија и верност без обзира на разлоге и последице до смрти!

Било је пролеће. Поток иза куће и мртвица озеленили, све процветало. Сваки слободан тренутак ми деца из махале користили смо играјући се сопственим играма, чији смо најчешће били креатори, неке наслеђујући, а понекад и друштвену игру (карте), кријући од родитеља.

Радили смо свашта, али увек у равнотежи једни са другима и са природом.

Пролеће - значило је одлазак у поток, извлачење павити за прескакање, брање билјака, цвећа за које у Ивању свако има име, а понеком смо и сами кумовали.

У току школовања учећи фармакологију често сам хватала себе да билјке памтим по ивањским именима и фармакологији.

Тако смо били корисни од раног пролећа до позне јесени.

Имала сам око седам година, знам да ми је брат био беба и увелико сам помагала око њега. Ишла сам већ у школу. Једном пролазећи између "скамлија" учитељица ме помилова по коси. Тај додир био је анђеоски, нас децу су ретко миловали, још ређе грлили и љубили родитељи.

То је на најлепши начин чинио *Чика Никола* кад допутује из Београда, но те се године и он оженио и љубав је, чини ми се, припала другом.

Не знам како сам је објашњавала самој себи; све што сам видела *Иако је Шребало да буде*, што се чинило, што су чинила деца, жене, људи, сви ти научени односи нису трпели приговор, но кад би се у њих умешала лична воља неког одважног бунције било је свађа и кад - кад и скандала.

Нисам утврдила како почиње љубав и шта она регулише.

Много доцније кад сам прочитала своју прву књигу, први роман, нешто о љубави нисам разумела.

Остала деца и ја такмичарски смо брали цвеће - билјке, које смо пажљиво доносили кући, старији су их везивали у мале стопове са обешеним цветовима и главицама доле, и на моје чуђење сушили их и складиштили их за зимске чајеве. Но у том потоку који је био ризница билјака и животиња као национални парк, живели смо и ми деца већи део дана и већи део године као његов садржај. Знали смо сва зечја легала, често их затицали топла, све

змијске рупе, сва гнезда врана, сврака, детлића, славуја и све оно што је било тајно у биљном и животињском свету.

Време смо мерили ивањским сатом, помоћу величине сенке, или положајем Сунца према планини Радан.

Сунце је било "два конопца" до заласка, двориште је било испуњено децом и одраслима. Сви су пословали.

Наједном, прнуше две птице тик уз моје ухо у правцу чичине куће.

И чу се крештави цијук налик јауку. Једна од две птице удари о зид подрума и паде на место мртва. Друга птица прелете, па се за један трен врати, направи круг изнад наших глава, дозивајући језиком цвркута парњака, али тај цвркут не призва настрадалог, те птица надлеташе још и још, најмање неколико пута.

Очајна птица рањена судбином, углашена призором људи - сведока њене трагедије, одлете.

Зачуђени и занемели, ми деца, гледали смо у одрасле.

- А, леле, погину гугутка, саг ће ова друга да цркне. Оне не мож да живу једна без другу... А ове две су туј летеле и на јасику у авлију гугутале за мерак за слушање, човеку душу разгаљују...

- Еве, узе чича птицу, врљите гу у шљивар потам до поток - показа на децу широм отворених уста и очију упртих у мртву птицу.

Ја сам побегла плачући.

Ту "егзекуцију" и одстрањивање мртве птице требало је да изврше старији.

Сутрадан ме брат Радомир одведе да видим где су је сахранили.

Одрастајући замишљала сам како је друга гугутка умрла од туге и како је моја прва љубав имала трагичан, шекспирски завршетак.

Ко зна? Можда је и он имао неку јасику у дворишту на којој је слушао прве љубавне изјаве гугутки?

Пред зградом у којој живим већ тридесет година (у Београду), од кућних крилатих љубимаца, истресам из кавеза зрневље што преостаје, и тиме храним један "Шекспиров пар."

Оне се не плаше мене, мирно увек у пару покључају семе, стрепећи једино од мога мачка Теофила Соколовића, који се углавном већ остарео греје на сунцу испред врата зграде.

Оне кључају; загућу и одлепршају кад се Теофило протегне, а моје сећање на давну епизоду из детињства, чини ми се младо, помислим да су ове гугутке сада - крилати другови певачи, музичка пратња успомена, мојих неизбрисивих ожилјака, Шекспирског пара из детињства...

ВОДЕНИЦЕ НА ИВАЊСКОЈ РЕЦИ

Наша воденица била је тик уз кућу. Рано сам као дете помагала баби и мајци да наметну на грбину жито и сипају га у кош и да из сандука поцргу брашно и донесу га кући.

То је ритуал који се понављао од јесени до пролећа, чим окопни да није мраз.

Мислила сам да је то врло једноставно, да тако треба и да воденице имају сви.

Оно што је за моју породицу изгледало једноставно и природно, мислила сам да је и Богом дано. За друге је ипак било мучно.

У истом том периоду многа домаћинства су по киши, покривајући жито да не "одвугне", утоварено на колесари-ма, довозили до туђих воденица и млело се, а власници су узимали ујам. Често се причало да је овај ономе украо жито, умањио брашно... Једно знам: жито је било извор живота за људе и значило је огромну сигурност.

Куповни хлеб до неких година многи мештани Ивања никад нису окусили. Наравно, воденице су млеле и сточну храну, кукуруз, оvas, раж, јечам...

Не сећам се да смо јели хлеб од кукурузног брашна.

Знала сам да постоји кукурузни хлеб, проја, али се укуса не сећам...

Но, сећам се једне очеве посете Београду. Биле су касне седамдесете, мој стриц и стрина - очев брат и снаја, који су му увек домаћини кад оде у Београд, окупили су нас у госте. Стрина је направила вечеру и нудила је девера:

- Узми, бата Владо, проја је изврсна!

Гледа отац стрину, гледа, а знам да се веома уважавају, док не рече:

- Миро, склони туј проју од мене!

Зачуђено сам га погледала, јер сам већ узела комад проје - био је укусан!

Схвати отац да је потребно објашњење, па рече:

- Снаја, проја је проја, име вој је проја, и ја гу више никад нећу да једем, ако не морам!

Једини хлеб који су мој отац, стриц и тетка јели од детињства до младости беше проја и њихово сећање на то раздобље је опоро...

Те наше воденице - а било их је уз Ивањску реку од махале Голусци до Стојана у Деливоду - онолико колико фамилија има Ивање.

Данас их скрива растиње, многе су срушене, а једно је сигурно снага Ивањске реке која је покретала од новембра до маја сва воденична кола, а ова све камење и четр-

тала - усахла је и оглашава се звуцима отворених чесми у двориштима на којима се умива по који старац и ретко кад напуни базен, да се у загрејаној води, не сањајући *лейошу моје Нијагаре*, окупају наша деца и деца наше деце...

*

Нећу писати о величини вода и њиховој лепоти. Писаћу вам о селу које је имало двадесет кућа и низ реку пуно воденица.

Када је деда Сокол у своје време поделио воду са суседним селом, на месту Дели воде, знало се да је на води заснован живот. Вода је заустављена на апсолутној равни и подељена на два крака под истим углом - тако беше пре сто година, тако је и данас!

Е, ту почиње прича о Ивањској реци и њеним воденицама.

Прве су биле воденица и стругара Микаила Љубића - обе је вода покретала.

После њих на благој равни кроз Надваду и Големо дрво до Доње Раткине - ваљавица и стругара Дилета и Костадинка.

Нешто испод Грујићи.

Санда и Борко.

Радосављевићи.

Данковићи - обе куће.

Ђиђа Грујић (ваљавица и казаница).

Китановићи (воденица и казаница).

Живанци (воденица).

Дракшини, од којих смо ми Весинци - Соколовићи купили Пи (наша и Батина воденица).

Цветкова.Ђелинска.Именска. Чукурушка.

Миланова.Соколова.Ридарска.Голушка...

МОЈА НИЈАГАРА

Кад си мали све ствари око тебе су огромне. Димензије су нереалне; орао и авион у лету имају исту величину. Лептир и птица... Поток је река...

Никад нисам схватила зашто Ивањску реку испред моје куће зову потоком.

За мене је она имала димензију живота али и величине реке.

Кажу да **Весинци** говоре гласно, јер их је преко Ивањске реке тешко било дозвати, па и дан - данас реч добија онај ко громким гласом надговори саговорника.

Ко зна, можда је понеко од нас био и делимично глув, јер ко је то процењивао?

Но, Ивањска река, коју описујем, уствари је - *средина Шока од месџа Деливоде до ушћа у Вујановску, па Пусџу реку*. Сем извора живота имала је значај радости.

Све што је било у вези са чистоћом, дешавало се испред наше куће на Ивањској реци. Играња, чишћења, и негде пред Ивањдан мој отац би на Дракшин Пи, воденични јаз, заједно са свом децом из породице кренуо у акцију чишћења Нијагаре, како смо звали водопад Ивањске реке у *једном делу нашег дворишћа*. Стављао би велику даску, учврстио је и ми смо деца отварали сезону купања. Купао нас је све, наравно, голе до поласка у основну школу, а онда смо голотињу скривале неким крпама.

То је било прво јавно купалиште на Ивањској реци.

А моја старија сестра Мирјана и ја смо прве купаће костиме добиле од стрица Мире из Београда, које је она шила на сингерици - некад не вештим штепом, али неспорно са великом вољом.

О Нијагари знам доста.

Но, једно од те деце са наше Нијагаре, као једино из села које је видело праву Нијагару као жена касније, рече:

- Е, Коли, најлепша је наша Нијагара! У Америци је то нешто друго...

Много година касније, данас, кад се одавно купамо у купатилу, моја поодрасла деца на месту *моје Нијагаре* виде само врбе и шипражје, али се заједно са децом мога брата често врзмају око тога места.

Пожелим да их у наручју, као мене и моју сестру, наш отац ставим под водопад који ме спаја са најсрећнијим сећањем на детињство...

БОЈЕ

Ја сам једноставно обојено порасла. Родила сам се са смирајем зелене према жутој, са мешањем слонове кости уз црвено, са љубичастом и плавом са роза, жутом, тиркизно, а изнад свега са бојама које ниједан сликарски мајстор није насликао, и ниједан песник није опевао.

Моје боје су трепериле, жубориле, цвркатале, оне су се ЧУПЕ, моје су боје боје које време ни годишња доба нису дотакли.

Ни сибирска студен ни афричко сунце, ни индијске кише, ни срећа, ни сета нису обезбојиле ливаду пред кућом, коју је Радан сачувао за мене. У свој својој вековној традицији обнављања у годишњим циклусима.

Када сам постала свесна да све није црно бело, онда када сам видела овцу која је била браонбела. "Нека, да одвојимо ову вуну, па ћу наберем љупке од ораси, кад испредем пређу ћу да омастим у кацаво. Ову белу ће деца да понесу у Оране, куде Денчу за црге, а ову кацаву ће остајимо за клашње..."

Слушала сам разговоре жена и није ми била јасно да оно што носим није тик од овце, да је оно негде било па је постало зелено и онда је тек постало мој џемпер.

У мојој кући углавном се производило све као и у другим кућама Ивања; храна, одећа, а обућа до средине педесетих година, када преовлађује куповна...

**Реквијем за нашег оца,
Владимира Соколовића**

Молим ти се, Боже, да човеку бистрих извора и сеновићих Раданских шума, којима се крећао као по дворишту, даш воде и хлада.

Молим још да му све стиже и пушчеве којима је царовао и ширио свакодневно отвориш за враћање чељади у завичај.

Молим те, Боже, да мој оца саставиш са његовим оцем и браћом, да им исприча ону причу коју о нама, о свима, нису стигли да чују.

Молим те, нека тамо не буде сироче!

*Молим те, Боже,
да не зове никој себи
после чика Деке*

ш а м о присишло по сле њега...



*Владимир Влада
Соколовић (1929 -2007): у
близини Ријеке воде (2000)*

Садржај

Биографија.....	4
НА КРАЈУ ЈЕДНОГ ПОЧЕТКА	5
ЦАРИЧИН АМФИТЕАТАР	7
ТУЂА ПРИЧА. МОЈА ПРИЧА	12
ПРВА ЉУБАВ	13
ВОДЕНИЦЕ НА ИВАЊСКОЈ РЕЦИ	15
МОЈА НИЈАГАРА	17
БОЈЕ	17
ЛУВР	19
КРУШКА	22
БЕЛЕШКЕ ПОВОДОМ ЧЕТВРТОГ КУЋИШТА МОЈЕ ФАМИЛИЈЕ	23
НАДВАДА	34
СНОВИЋЕЊЕ : ЦРКВА	35
КОШУЉА	37
КЉУЧ ОД РИЗНИЦЕ И ПОДРУМА	38
БАБА КОСАНА	39
ПРСТЕН	40
ЗАДУШНИЦЕ	41
СВАДБЕ	44
СЛАВА	47
БУНАР	49
Сви радански извори	52
Реквијем за нашег оца, Владимира Соколовића ...	53

Коли Ивањска ШОЛЕ
Царичин Амфитеатар

Библиотека
Посебна породична заветина

ЕДИЦИЈА ЗАВЕТИНЕ

Београд, 2008.

Књ. 2

